

Lääneranna Muuseumid

Arengukava 2020–2026

Lihula 2019

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Lääneranna Muuseumid aastal 2019	4
3. Missioon	7
4. Visioon 2026	7
5. Arengustrateegia eesmärgid 2026	7
6. Tegevuskava	8
6.1 Teadustöö ja kogumistegevus.....	8
6.2 Töö külastajaga.....	9
6.3 Näitused, ekspositsioonid	9
6.3 Sündmusturundus	10
6.4 Personal ja struktuur	10
7. Arendustegevus	10
8. Koostöö oluliste partneritega erinevate projektide elluviimisel	11
9. Finantsplaan ja tegevuskava	11
10. Seosed riigi ja valla arengudokumentidega	11

1. Sissejuhatus

Muuseumide tegevus, muuseumikogude korralduse alused ja kaitse on sätestatud muuseumiseadusega (RT I, 19.03.2019, 103). Riik lähtub muuseumide koha määratlemisel Euroopa kultuurikonventsioonist, mille kohaselt muuseumides hoitav kultuuripärand on üks osa Euroopa kultuuripärandist, mida Eesti Vabariik on kohustatud säilitama. Omavalitsuste muuseumidele, avalik-õigusliku isiku muuseumidele ja eramuuseumidele kohaldatakse muuseumiseaduse teatud nõudeid siis, kui need on vabatahtlikult liitunud muuseumide infosüsteemiga MuIS või juhul, kui nendega on sõlmitud haldusleping riigi muuseumikogu kasutamiseks. Riigi infosüsteemiga liitumine on munitsipaalmuuseumile oluline, sest see lihtsustab infovahetust muuseumide vahel ning kergendab oluliselt muuseumi sisulist tööd.

Lääneranna Muuseumid arengukava on koostatud praktikas kasutatava dokumendina, milles toodu on aluseks asutuse lähiaastate tegevuste planeerimisele ja läbiviimisele.

Lääneranna Muuseumid 2019 - on määratletud muuseumi staatus ning fikseeritud lähteplatvorm ehk tegevuste ning võimaluste hetkeseis.

Missioon – kirjeldab Lääneranna Muuseumid tegevuskanaleid, jõudmaks visiooni teostamiseni.

Visioon – antud visiooniga on määratletud nägemus muuseumi seisust aastaks 2026.

Arengustrateegia eesmärkides on sõnastatud tulemused, milleni soovitakse tegevustes jõuda.

Tegevuskava hõlmab konkreetseid samme, mis on vajalikud eesmärkide saavutamiseks.

Tegevuskava toimimise ja eesmärkide saavutamise aluseks on muuseumi puhul tema sisuline pool – mäluasutusena toetub kogu tegevus sisule: näitused, muu ekspositsioon, tegevused külastajaga, teadustegevus jms.

Personali moodustavad inimesed, kes kõik planeeritavad tegevused ellu viivad, struktuur peab toimemehhanismina olema tulemuslik ja hästitoimiv.

Arendustegevus – muuseum tegutseb jätkusuutlikuna pidevalt erinevaid tegevusvaldkondi arendades, arendustegevusse on kaasatud kõik tegevusvaldkonnad.

Investeeringud – materiaalse baasi arendamine toetab kogu asutuse arengut ning kõiki toimemehhanisme.

2. Lääneranna Muuseumid aastal 2019

Staatus

Lääneranna Muuseumid, mis oma põhiülesannete kohaselt jaguneb järgnevalt:

Lihula Muuseum

Kogub, uurib, säilitab ja eksponeerib Lääneranna valla ajalugu kajastavaid kultuuriväärtusega esemeid ja paberkandjaid. Vahendab neid üldsusele teaduslikel, hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel. Tegeleb Baltisaksa kultuuriajaloo muuseumi loomisega Lihula mõisa.

August Tampärgi nimeline Hanila Muuseum

Kogub, uurib, säilitab ja eksponeerib Hanila ja ümbruskonna ajalugu kajastavaid etnograafilise kultuuriväärtusega esemeid ja ajalugu käsitlevaid paberkandjaid ning vahendab neid üldsusele teaduslikel, hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel. Tegeleb Lääneranna valla Hanila piirkonna ajaloo uurimisega ja selle tutvustamisega üldsusele.

Ajaloost

Lihula Muuseum on asutatud 1995. aastal ning paikneb 19. sajandi keskel ehitatud klassitsistlikus Lihula mõisahäärberis. Mõisa taga kõrguvad 13. sajandil rajatud piiskopilinnuse varemed. Peahoone ümbruses paiknes hulk kõrvalhooneid, millest suur osa on säilinud meie päevini. Peahoone esise auringi ääres on pikk klassitsistlik sammastikuga ait, selle läheduses peahoone otsas väike viinaait.

Veidi lääne pool paiknes viinavabrik, mis on kaasajal varemeis. Tall-tõllakuur ning hollandi stiilis tuulik paiknesid peahoonest kirde pool. Säilinud on ka mitmeid töölistemaju. Mõisasüdamest edelas, Virtsu suunduva maantee ääres on alles mõisale kuulunud tugevalt ümber ehitatud kõrtsihoone.

Muuseumi väljapanek annab hea ülevaate Lihula ja Lõuna-Läänemaa ajaloost. Eksponeeritud on huvitavamad arheoloogilised leiud linnuselt, alevist ja ümbruskonnast. Küllastajate poolt on suurt imetlust leidnud ainult Läänemaale iseloomulikud etnograafilised esemed – Lihula kandi rahvariided, vaibad, saanitekid ja tööriistad. Suviti on muuseumis erinevad ajutised näitused.

Hanila Muuseum asub Lääneranna vallas Pärnu maakonnas, Tallinn-Risti-Virtsu maantee ääres. Hanila vallamuuseum on asutatud 22. aprillil 1993. aastal. Küllastajatele avatud 1996. aasta septembrist. Muuseum asub endises, 1896. aastal ehitatud Virtsu kooli kivist hoones.

Muuseumil on mitmekülgsed eseme- ja tekstiilikogud, mis annavad hea ülevaate Hanila- ja Karuse kihelkonna ning lähiümbruse talukultuurist sadakond ja rohkem aastat tagasi. Kogudesse kuulub üle 6200 museaali. Tekstiilikogu sisaldab kauneid rahvarõivaid, etnograafilist sisustustekstiili,

mille hulgas on ka Lääne-Eesti roositud tekid. Lisaks on muuseumil trükiste kogu: raamatud, ajakirjad, ajalehed ja arheoloogia- ning fotokogu. Muuseumi aukohus on jäädvustada August Tampärgi ehk Porsiku Kustase elutöö ja mälestus

Hetkeseis

Lääneranna Muuseumide peamised tugevused

- muuseumide huvitav ja palju atraktiivseid eksponeerimis- ja tegevusvõimalusi pakkuv taristu;
- Lääneranna valla kui omaniku tugi muuseumide arendamiseks.

Lääneranna Muuseumide peamised nõrkused

- professionaalsete muuseumitöötajate puudumine;
- rahaliste vahendite olemasolu ebamäärasus, mis oluliselt raskendab tööde planeerimist.

Põhivarad

Lääneranna Vallavalitsus on muuseumi kasutusse andnud järgmised põhivarad:

Lihula mõis – Lihula muuseumi peahoone;

Linnuse tee 1, Linnuse tee 3, Linnuse tee 7 ning Tiigi tee 1 kinnistud Lihulas, Lääneranna vallas;

Hanila vana koolimaja – Hanila Muuseumi peahoone.

Hanila seltsimaja (Hanila uus koolimaja) kasutada antud Hanila Muuseumi Seltsile;

Hanila muuseumi kinnistu Hanilas, Lääneranna vallas.

Püsiekspositsioonid on üles seatud Lihula mõisa peahoonesse ja Hanila vana koolimaja ruumidesse.

Töökohtade koosseis

Sisuline töö: juhataja

Tugiteenused: töötaja

Täitmata 0,5 teaduri ametikohta.

Lääneranna Muuseumite kogud

Lääneranna Muuseumide kogud kuuluvad muuseumile.

Museaalide kogude asukohad ja tingimused:

1) **Lihula Muuseumi** kogu asub Lihula mõisa II korruse uues ja vanas hoidlas ning kontoriruumis ja mõisa aidas; ekspositsioonipind mõisas on 258 m². Hoidlate pind mõisas on 104,47 m². Arvele võetud museaale 1700, arvele võtmata ligi 2000. Fotokogu 1423 ühikut.

2) **Hanila Muuseumi** kogu asub ajaloolises koolihoones. Muuseumi üldpind on 360 m²,

ekspositsioonipind 340 m², hoidlate pind 20 m². Museaalide arv kokku 6200, eksponeeritud museaale 3200. Muuseumikogu koosneb järgmistest alakogudest: esemed, fotod, negatiivid, väikeesemed, arhiivkogu, raamatukogu.

Tegevused

Muuseumi tegevused võib jagada nelja valdkonda:

1. Kogumis- ja teadustöö.
2. Töö külastajatega.
3. Tugitegevused.
4. Ekspositsioonid, näitused ja üritused.

Kogumis- ja teadustöö

Valdkond hõlmab alljärgnevat tegevusi: nii esemeline kui ka immateriaalne kogumistegevus;

1. Muuseumi teadustöö – uuringud, artiklid, teavikud, kaastööd kirjutavale ja elektroonilisele pressile;
2. Muuseumikogu hooldamistoimingute teostamine - restaureerimine, esemete taastamine, materjalide korrastamine ja süstematiseerimine;
3. Muuseumikogu dokumenteerimine, arhiveerimine, kirjeldamine ja arvelevõtmine, koostöö ajaloolastega ja kodu-uurijatega.

Töö külastajatega. Sihtgrupid

Ekspositsioonide koostamine, näituste korraldamine ja tutvustamine, giiditeenus, loengud, kontserdid, aktiivsed töötoad. Lääneranna Muuseumide ekspositsioone külastavad nii sise- kui välituristid ning uurijad.

Tugitegevused

Varade haldamine – hoonete ja tehnosüsteemide korrashoid, restaureerimistööd, territooriumi ja pargi hooldamine, Lääneranna Muuseumid korrastavad koostöös vallaga punktis 2.3.1. nimetatud kinnistud.

Turundustegevus – aktiivne suhtlus külastajasegmentidega otse, teavitustegevus meedias.

Ekspositsioonid, näitused ja üritused

Püsiekspositsioon jaguneb kahte ossa:

Lihula Muuseum

Püsiekspositsioon „Lihula ajalugu 1850–1990” asub muuseumi peahoone II korrusel koos püsinäitusega “Lihula lilltikand ja patselapilised tekid”. II korruse suures saalis toimuvad üritused ja kontserdid. I korrusel on ruumid väiksemate ürituste ja töötubade korraldamiseks. Väliekspositsiooni moodustavad Lihula linnuse varemed.

Hanila Muuseum

püsiekspositsioon asub vana koolihoone I ja II korrusel. Üritusi saab korraldada II korruse näituseruumis.

Ajutised näitused:

Lihula Muuseum

mõisa I korrusel asub kunstigalerii, kus toimuvad eelkõige fotonäitused. Ajutisteks näitusteks saab kasutada ka mõisa suurt saali ja söögisaali.

Hanila Muuseum:

II korruse ruumi saab kasutada väiksemahulisteks näitusteks.

3. Missioon

Lääneranna Muuseumide missiooniks on aktiivsete tegevuste kaudu tutvustada avalikkusele Lääneranna valla ajalugu ja baltisaksa kultuuriajalugu. Lääneranna Muuseumid on elujõulise, arenguvõimelise ja kõrgetasemel muuseumielamuse loojad.

Lääneranna Muuseumide Lihula Muuseum on ainus baltisaksa kultuuriajaloo muuseum Eestis ja ka rahvusvahelisel muuseumimaastikul.

4. Visioon 2026

Lääneranna Muuseumid on arvestatav, populaarne ning atraktiivne mäluasutus, mis tegeleb Lääneranna valla ajaloo uurimise ja säilitamisega. Muuseum on atraktiivne külastus-, kultuuri- ja koolituskeskus.

Lihula mõisa II korrus on renoveeritud ja sinna on rajatud uus, baltisaksa kultuuriajaloo muuseum. Avatud on Lihula mõisa ja ja Lihula linna ajalooline ekspositsioon.

August Tampärgi nimelise Hanila Muuseumi ekspositsioon on uuendatud. Uute ürituste, haridusprogrammide ning turundusstrateegia toel leiab külastaja tee muuseumisse tutvumaks kohaliku ajaloo ja etnograafilise kultuuriga. Hanila Muuseumi uue koolimaja ruumidesse on rajatud kaasaegsed näituse-, administratiiv- ja olmeruumid (sh tualetid).

5. Arengustrateegia eesmärgid 2026

Peaesmärk – tutvustada Lääneranna valla ajalugu ja loodust ning baltisaksa kultuuriajalugu võimalikult suurele külastajaskonnale.

Hanila Muuseum kohamuuseumina tutvustab ka Hanila ja ümbruskonna ajalugu ning etnograafilist ainet.

Selleks tuleb oluliselt kasvatada külastuste hulka muuseumides ning viia informatsiooni võimalikult efektiivselt väljapoole muuseumimajasid.

Põhieesmärki toetavad tegevused:

1. Külastuskeskkonna uus kvaliteet – Lihula mõisa peahoone rekonstrueerimine ning uute ekspositsioonide valmimine.
2. Hanila seltsimaja (Hanila uus koolihoone) on renoveeritud.
3. Toimib aktiivne teavitustegevus väljaspool muuseumeid.
4. Toimib aktiivne sündmuste kalender – muuseumide siseruumides ja territooriumil korraldatakse erinevaid näitusi, teemasündmusi, kontserte jms.
5. Muuseumikülastuste arv aastas mitmekordistub.

6. Tegevuskava

6.1 Teadustöö ja kogumistegevus

Kõik alltoodud tegevused on otseselt või kaudselt arengustrateegia eesmärkide elluviimise teenistuses.

Teadustöö

Valdkonna erinevate teemade uurimine, kuid ka muu avaliku huvi tellimusel uurimused ja kaasabi. Teaduslike uurimistööde teostamine ning teostatud uurimuste avaldamine avalikkusele kättesaadavas vormis. Valdkonna trükiste väljaandmine, koostöö ajakirjandusega teemaartiklite koostamisel, koostöö tele- ja dokumentalistika loojatega teemasaadete ja -filmide loomisel, püsiekspositsiooni pidev täiustamine, uute ja ajutiste ning rändnäituste ettevalmistamine.

Kogumistegevus

Uue kogumisstrateegia koostamine ja ellurakendamine. Koostöös teaduritega kogumisekspeditsioonide ettevalmistamine ja läbiviimine. Materiaalsete objektide kogumine, kirjeldamine ning kogusse arvamine. Muuseumikogude järjepidev sisestamine MUIS'i vms digitaalsesse arhiveerimiskeskonda. Pidev tegevus nii andmebaasidega, fondidega kui ka artiklite ja näituste koostamine, abi osutamine õpilaste uurimistööde koostamisel, teaduslike

uurimistööde teostamine ja avaldamine, artiklite avaldamine erinevates paber- ja elektroonilistes väljaannetes.

Toimib nii passiivne kui ka aktiivne kogumistegevus. Tegevuse aluseks on asutuses kinnitatud kogumisstrateegia.

6.2 Töö külastajaga

Peamised suunad külastajate arvu kasvatamisel Lääneranna Muuseumides:

1. Muuseumide tegevuste mitmekesistamine sihtrühmade järgi (turistid, õppurid, giidid, käsitöö- ja rahvakultuuri meistrid, praktikandid, uurijad jt).
2. Haridusprogrammide väljatöötamine lasteaedadele, üldhariduskoolidele ja täiskasvanutele ning nende läbiviimine.
3. Haridusprogrammide väljatöötamine erivajadustega inimestel.
4. Külastajauuringute süsteemi väljatöötamine ja rakendamine.

Muuseumipedagoogika ja õppekavakohaste haridusprogrammide ja tegevuste arendamine alusharidusest kuni gümnaasiumitasemeni, mis käsitlevad nelja suunda:

1. Lääneranna valla ajalugu ja loodus.
2. Baltisaksa kultuuriajaloo erinevad aspektid.
3. Mõis kui majandusüksus ja kultuurinähtus.
4. Hanila Muuseumis kohalik ajalugu ja etnograafiline aines.

6.3 Näitused, ekspositsioonid

Püsinäituse parendamine 2020-2026

2026. a valmib lõplikult kogu Lihula muuseumi peahoonet hõlmav arendusprojekt. Projekti raames renoveeritakse teine korrus. Teisele korrusele seatakse üles uus püsiekspositsioon – Lihula mõis ja Lihula alev; Baltisaksa kultuuriajaloo valdkondlik väljapanek; vahetavate näituste saalid.

Hanila Muuseumi püsinäitus on korrastatud ja uuendatud. Välja on töötatud vahetatavate väikenäituste programm, mis kajastab eelkõige kohalikku ajalugu, kultuurilugu. Uudse teemana käsitletakse näitustel ka Hanila kaasaegset arengulugu. Näituseruumid Hanila uues koolimajas.

Ajutised näitused

Püsiekspositsioone toetavad teemaga seotud ajutised näitused, mis on muuseumi personali koostatud ja teostatud. Sisselaenatud rändnäitused – nii muuseumide temaatikaga seotud kui ka muud üldharivad laenunäitused.

6.3 Sündmusturundus

1. Lisandväärtuse loomine muude sündmuste korraldamisega.
2. Kasutusel nii siseruumid kui ka väliterritoorium, välilava.
3. Jätkub Lihula lilltikandi iga-aastane festival.
4. Jätkub Järvide kontserdisari – klassikalise muusika kontserdid.
5. Teatrietendused, monoetendused, luuleõhtud, autoriõhtud jms.
6. Muid valdkondi puudutavad seminarid, õppepäevad, koolitused – väljastpoolt sisse toodud ajalookonverentsid jms.
7. Muuseumide või nende kaasabil korraldatud sündmused väljaspool muuseumide territooriumi.
8. Baltisaksa ajaloo konverentsid;
9. Koostöö reisikorraldajatega, atraktiivsete pakettide väljatöötamine külastajate toomiseks muuseumisse.

Hanila Muuseumis töötatakse välja sellele muuseumile omane ürituste plaan.

6.4 Personal ja struktuur

Ümberkorraldused struktuuris aastal 2020 – 2026. Aastal 2019 fikseeritud töökohtade arv ei ole optimaalne, tagamaks muuseumi põhitegevust. Muuseumi Lihula ja Hanila asukohad vajavad täisametikohaga töötajat. Muuseum vajab koolitatud muuseumitöötajaid.

Vajadusel muutuvad ametinimetused ja tööülesanded jagatakse vastavalt muutunud oludele töötajate vahel ringi – näiteks külastusgruppide teenindamise jagamine töötajate vahel, koolitused ja ümberõpe jms. Vajadusel lisa- ja hooajatöötajate palkamine.

7. Arendustegevus

Esmane prioriteet – vastavalt olemasolevatele renoveerimisprojektidele viia läbi ehitus- ja renoveerimistegevus muuseumide ekspositsioonihoonete osas. IT-alane panustamine teadus- ja kogumistöösse ning IT-lahenduste toomine ekspositsiooni.

Hanila Muuseumi kompleksi kaasajastamine ning renoveerimisprojekti koostamine.

Lääneranna Muuseumide kohvikute käivitamine:

1. kohvik Lihula mõisa.
2. Kohvipakkumise võimalus Hanila muuseumi administratiivhoones.

Muuseumipoed Lihula Muuseumis ja Hanila Muuseumis tegutsevad põhiliselt kohalikku käsitööd tutvustavate müügiartiklite ja Lääneranna valda tutvustavate trükiste baasil.

Lääneranna infopunkt asub Lihula mõisas.

8. Koostöö oluliste partneritega erinevate projektide elluviimisel

1. Lääneranna Muuseumide tegevuse olulised toetajad on Hanila Muuseumi Selts ja MTÜ Keskaegne Lihula.
2. Lääneranna Muuseumid on koostööpartneriks kohalikule omavalitsusele, kultuuri- ja turismiasutustele, seltsidele, vabaihendustele jne. erinevate projektide elluviimisel.
3. Laiemas vaates on partnereid võimalik leida nii Eestis kui mujalt maailmast ühist huvi pakkuvate projektide elluviimisel.

9. Finantsplaan ja tegevuskava

Arengukava finantsplaan ja tegevuskava uuendatakse igal aastal, et täpsustada eesmärke ja rahalisi võimalusi.

10. Seosed riigi ja valla arengudokumentidega

21.sajandi Eesti muuseumid

Lääneranna valla arengukava 2018 - 2028